

Baron Juri Vega in slovesnost njemu v spomin v Zagorici 26. dne t. m.

Povejte, drage nam „Novice“, občinstvu, da 26. dne tega mesca se je namenilo nekoliko Dunajčanov obiskati rojstni kraj barona Jurja Vega.

Juri Vega je bil sin bornih staršev, rojen 1754. leta v Zagorici fare Moravske na gorenskem Kranjskem. Dobri ljudje so mu pripomogli, da je šel v ljubljanske šole. Tu se je kmali pokazalo, da ima fantič Vega prebrisanu glavico; revni kmetovski fantek je hitro prekosil vse svoje tovarše. Ko je pa Vega 1783. leta prvič na svetlo dal analizo matematično, se mu je začudil ves svet. Od te dobe se je naš Juri Vega hitro pomikal naprej. Že ga najdemo 1784. leta učenika računstva pri topničarjih; zatem hrabrega vojščaka pri turški in pri francoski vojski. Povsod je bil Vega srečen; zato je pa prejel častni red Marije Terezije, postal je iz kmeta velik žlahen gospod — baron. Glej Krajna! ta je tvoj slavni sin. Glej fara moravska! ta je prvák izmed tvojih faranov! Al to še ni vse; Vega je postal 1800 leta podpolkovnik (Oberstlieutenant). Hitro se je pomikal baron Vega po vseh teh stopinjah; niso ga pa tirali naprej ne prijatli ne bogastvo, ampak sama izvrstna učenost njegova.

Kako je bil Vega učen, ne pričujejo le same bukve njegove, ki so bile nekatere po 2-3-7-8 celó po 30krat natisnjene, temveč družbe učenih v Pragi, Berlinu, Erfurti, Gotingi in drugej, in pa stanovi deželni štirski, ki so si ga bili izvolili souda zaradi učenosti njegove.

Baron Vega je bil 1802. leta presodil mere in vage dunajske, in je najdel, da imajo mlinarji na Dunaji in v okolici dunajski krivično mero in vago. Popraviti in naravnati so jo morali, pa prav to je vzrok bil prerane smrti našemu rojaku. Baron Juri Vega se je mnogokrat hodil zračit ob Donavi; tu ga zgrabi neki razkačen mlinar, ga prebode s handžarom (štiletom) ter ga pahne v Donavo, iz ktere so ga bili dne 26. septembra 1802. leta dobili mrtvega.

To žalostno obletnico nameravajo nekteri častitelji Vegovi iz Dunaja v njegovem rojstnem kraju, v Zagorici, tako obhajati, da napravijo spominek na rojstni hiši baronovi in da opravijo zanj ob 10. zadušnico v tamošnji cerkvi sv. Križa. — Pred 14 dnevi smo prehodili in pregledali tisti svet od Kresnic do sv. Križa in doli do Lazov, da bi presodili, od kod bi bila pot kraji in bolji, in našli smo, da od Lazov čez sv. Heleno proti sv. Križu je najbližniši pot v Zagorico od železnice. Samo to bi želeli, da bi dotični župani pot od sv. Helene do vasi Klopce blagovolili malo naravnati, da bi bila pot pešcem polajšana. —

To naznanjamo 1. v slavo vsi deželi kranjski; 2. da spodbudimo vse tiste bistre glavice avstrijske, ktere vedó in znado čislati zasluge rojaka slovenskega, da bi se udeležili 26. sept. t. l. napovedane svečanosti prav obilno; 3. da pokažemo, da baron Juri Vega, utopljen dne 26. sept. 1802, v spominu tudi na Dunaju neumrljiv živi.

Želko Vilinski.

Dopisi.

Iz Maribora. (Vabilo.) Občni zbor mariborske čitavnice je sklenil, da se napravi beseda v spomin neumrljih zaslug Slomškovih za slovenski narod na slovestvenem polji. Ta beseda se bo obhajala 24. dne t. m. v Kartinovi dvorani ob pol 8. zvečer. Zbor bo pel: „Iskrenim Slovencev“, „Večernico“, „Preljubo veselje“, „Najbolje vince“, „Lahko noč“ (vse pesmi Slomškove) in „Kdo je mar?“ Razun tega so na načrtu: „Uvodni

govor, samospevi, glasovir in deklamacija.“ K tej besedi prijazno vabimo vse, katerim je Slomšek v blagem spominu. — Ker bi radi s časom postavili našemu blagemu in izvrstnemu Antonu Martinu javen spominek tukaj v Mariboru, v mestu njegove najimenitnejše delavnosti, tedaj bodo čisti dohodki začetek posebne matice za ta namen. Vstopnina je določena na 40 kr. av. v. brez omeje darežljivosti za navedeni namen. Vstopni listi se dobodo zadnje tri dni pred besedo v naši čitavnici, in 24. dne t. m. zvečer pri kasi.

Čitavničin odbor.

Iz Ptujja 4. sept. — V tukajšnji čitavnici bode 10. dne t. m. beseda z govorom, s šaloigro, s petjem in plesom, h kateri so udje uljudno povabljeni. Odbor.

Iz konjiškega okraja na Štaj. J. S. Solzé vam pišem, da nas je v sredo večer Bog s točo strašno pretepal, ktera nam ni samo za letos živež, temuč tudi vse upanje za prihodnje leto vzela. Njive po hribih so odrte, le kamenje s pusto nerodovito zemljo je ostalo; v vinogradih so čez sežen globoki grabni, doline so zasure z glinom, šutom in kamenjem. Toča je pobila nekoliko vojniške, cerkovniške, črešniške in konjiške fare, špitalsko, dramelsko, žiško, loško in šentjernejsko faro pa vso. Ako ne pride od kod hitra in zdatna pomoč, bodo ljudje še pred koncem leta začeli glada mreti. Bog pomagaj! Zima in suša ste ozimno vzele, da se je komaj seme namlatilo; zmladletno setev je pa suša in toča čisto vzela. Svetujte nam: na koga naj bi se obrnili, da bi hitro pomoč dobili. *)

Iz Koroškega 5. sept. J. R. — 25. dne p. m. se je na Dikši oblak vtrgal, in vsula se je toča in voda tako strašno z oblakov, da že od 50 let ne tako. V četrť ure je bilo vse pokončano. Pri nas v Ovbréh je pa gorske zemlje in drv na kupe; prinesli so hudourniki pluge, vozove, zibelke, z eno besedo vse, kar je našla voda na gorah, je pritirala k nam. Tri mostove in pet mlinov je zelo poškodovalo. Neko bajto v kateri ste dve ženski z otrokom prebivale, je okoli zasukala; enega berača je voda vzela in ga tako hitro po grabnih tirala, da ga niso mogle rešiti in še zdaj ne vejo, kje leži. V Ovbréh nismo na preveč nevarnem kraju, vendar nam je voda s prstjo vse povalila, po vrtilih in na travnikih. Jejmene! huda bo, ni denarja, ne živeža, ne sena. Posebno trda je za učitelja v takih primerljajih. On je sploh povsod tudi mežnar in mora hudi uri zvoniti; ako se zgodi, da toča pobije, se nad njim grozijo in ga psujejo, da se Bogu usmili! Kdor ima oblast čuti nad cesarskimi postavami, naj se potegne za nas revne koroške učitelje, kajti pri nas še ne velja prepoved, da se o hudi uri ne sme zvoniti.

V Trstu 22. avgusta. ✠ — „Novicam“ se piše 3. t. m. iz Trsta zastran gimnazije: „Slovenski govor bi pa bil skoro ostal, kjer vlani, ako bi se ne bil gosp. Štubelj poslednjo uro usmilil Slovencev, sestavil in govoril malo stvar; hvala mu! Zeleti bi bilo, da bi tudi pri dijakih zginila tista indolencija, ktera prepušča vse na razsodbo poslednjemu trenutku.“ — Ker ne moremo verjeti, da je hotel g. dopisnik s temi besedami našo gimnazijo zaradi slovenščine žaliti, zato mislimo, da je prejel iz kalnega vira sporočilo, ktero je vzel za resnično ter ga oznanil slovenskemu svetu. Ni res, da se je gosp. Štubelj usmilil Slovencev i sestavil slovenski govor; tudi ni res, da je bil na zadujo uro sestavljen, pa tudi nihče, kdor resnico vé i ljubi, ne more očitati slovenskim našim učencem indolencije. Kar je v Trstu

*) Kar je storil kranjski deželni poglavar za uboge naše Notranjce, bi utegnil storiti tudi štajarski deželni glavár za vaše siromake. — Do gosp. dr. Kovača pa je treba se pismente obrniti, da se na drobno pogovorite, kako in kaj. Pisma se mu pošiljajo v Kragujevac. Vred.